

Handläggare
Johanna Löfvenius
Telefon: 08-508 24 000

Till
Skärholmens stadsdelsnämnd

Underlag för budget 2025 med inriktning 2026 och 2027 för Skärholmens stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

Förslag till beslut

1. Skärholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens förslag till underlag för budget 2025 med inriktning för 2026 och 2027 inklusive bilagor
2. Skärholmens stadsdelsnämnd överlämnar förslaget till kommunstyrelsen för fortsatt beredning
3. Beslutet justeras omedelbart

Lisa Kinnari
Stadsdelsdirektör

Innehållsförteckning

1 Utvecklingsbehov och strategiska prioriteringar	4
2 Nämndens verksamhetsområde	9
2.1 Förskoleverksamhet.....	9
2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid.....	10
2.3 Äldreomsorg	11
2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	12
2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri.....	13
2.6 Stadsmiljöverksamhet.....	15
2.7 Ekonomiskt bistånd	16
2.8 Arbetsmarknadsåtgärder	17
2.9 Övrigt.....	19
3 Sammanfattande ekonomisk analys	19
3.1 Drift	19
3.2 Investeringar	22
3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt)	23
4 Lokalförsörjningsplan.....	23
4.1 Sammanfattning.....	23
4.2 Planeringsförutsättningar.....	23
4.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling.....	24
4.4 Samverkan	25
4.5 Lokalplanering - ej pedagogisk verksamhet.....	25
4.5.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering.....	25
4.5.2 Nuläge 31 januari 2024	26
4.5.3 Planering av lokaler för år 2025-2032 (första planeringsperioden)	26
4.5.4 Planering för lokaler år 2033-2045 (andra planeringsperioden)	26
4.6 Lokalplanering - pedagogisk verksamhet.....	26
4.6.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering.....	26
4.6.2 Nuläge 31 januari 2024	28
4.6.3 Planering av lokaler för år 2025-2032 (första planeringsperioden)	29
4.6.4 Planering av lokaler för år 2033-2045 (andra planeringsperioden)	29

4.7	Övrig information	29
4.7.1	Särskild redovisning av vissa lokalprojekt.....	29
4.7.2	Fördjupad anvisning för idrottsnämnden	29
4.7.3	Statusredovisning av avveckling/omstrukturering	29
4.7.4	Sammanställning över socialnämndens gemensamma ärenden med stadsdelsnämnderna.....	29
4.8	Kontaktinformation	29
5	Övriga redovisningar	29

Bilagor

Bilaga 1: Bilaga 03 - Klimatinvesteringar 2024-2026 (1)

Bilaga 2: Bilaga 02 - Sdn 2025-2027

Bilaga 3: Bilaga 01 - 724_LFP2024_Skärholmen

1 Utvecklingsbehov och strategiska prioriteringar

I linje med anvisningarna lyfter detta avsnitt lokala utvecklingsbehov och prioriteringar på tre års sikt, i relation till det geografiska området och utifrån en målbild i form av:

- Möjligheternas Stockholm
- Inriktningsmål samt direktiv till samtliga nämnder och bolagsstyrelser i stadens budget
- Inriktning i mest relevanta program och andra stadsövergripande styrdokument
- Lokala långsiktiga mål, exempelvis inom ramen för samverkansöverenskommelsen.

Initialt redovisas fakta som en grund för bedömning av de utvecklingsbehov och prioriteringar som sedan följer. Arbetet med summering och analys av fakta kommer fördjupas och kompletteras i arbetet med analys av lokala förutsättningar som åligger stadsdelsförvaltningarna enligt stadens budget för år 2024.

Fakta: Övergripande

En nod i en regional utveckling

Skärholmen är ett fokusområde i Stockholms stads översiktsplan och en av åtta regionala stadskärnor i den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUF). Tusentals bostäder kommer att byggas inom projektet Fokus Skärholmen, och flera stora infrastrukturella satsningar är beslutade. I dag bor strax över 37 000 personer i området. Under perioden 2024- 2027 prognostiseras befolkningen öka med cirka 3 000 personer, och till 2032 med 9 000 personer. Enligt Sweco leder ökad tillgänglighet ofta till tillväxt av ett område, dock sker det inte per automatik. Satsningar på näringsliv, vård, kommunal service och stadsmiljö behöver ske parallellt.

Utvecklingen i Skärholmen och närliggande kommuner innebär också en expansion av marknadsområdet, vilket är intressant för Skärholmens roll som handelsplats. År 2040 beräknas dessutom mer än tre miljarder kronor ha investerats i de offentliga rummen, vilket omfattar parker, grönområden, gator och torg.

Påverkan av det ekonomiska läget

Det försvagade konjunkturläget med hög inflation och höga kostnader, har en påverkan på förvaltningen och på samhället. Framför allt leder det till ökade, och i viss mån andra, behov bland målgrupperna, och som en följd ökade kostnader för förvaltningen. Arbetsförmedlingen konstaterade under hösten 2023 att arbetsmarknaden börjar ge vika och bedömer att arbetslösheten ökar under 2024 i takt med att lågkonjunkturen fördjupas. Därefter förutspås en minskning under 2025 då aktiviteten i ekonomin stärks. Se vidare avsnittet med sammanfattande ekonomisk analys.

Källor: SWECO, HUI och Arbetsförmedlingen

Fakta: Välbefinnande och hälsa

Sjunkande ohälsotal och ökande medellivslängd*

Mellan år 2012 – 2022 minskade ohälsotalet i stadsdelsnämndsområdet mest i staden. År 2022 låg stadsdelsnämndsområdet fortsatt högst i staden med 21 dagar, men klyftan mot Östermalm, som låg lägst med 8 dagar, minskade med knappt en dag. Samtidigt har

medellivslängden ökat med två år mellan år 2001 – 2022. Skärholmen har fortsatt den kortaste medellivslängden i staden tillsammans med Enskede-Årsta-Vantör, men under perioden 2001 - 2022 minskade skillnaden mellan kvinnor på Östermalm/Norra innerstaden och män i Skärholmen, som är de grupper som legat längst ifrån varandra, med nästan ett år. Dock bör det tilläggas att stadsdelsnämndsområdet har relativt många som är utförsäkrade och därmed inte finns med i statistiken över ohälsotal. Det gör att det faktiska antalet sjukdagar sannolikt är något högre än ohälsotalet visar.

** det sammanlagda måttet på antalet sjukdagar som ersätts genom socialförsäkringen under ett år i relation till hela stadens befolkning i åldern 16–64 år.*

Minskande psykisk hälsa hos unga

Mellan åren 2004 till 2022 har den psykosomatiska hälsan hos unga i stadsdelsnämndsområdet sjunkit mest i staden, med totalt 20 indexenheter*. För barn i årskurs 9 är detta en trend i hela staden.

- Bland grundskoleflickor i Skärholmens stadsdelsnämndsområde finns den enskilt största försämringen, från indexvärde 55, år 2004 till indexvärde 39, år 2022.
- Även gymnasiepojkar i Skärholmen utmärker sig negativt, med en minskning från indexvärde 65 till indexvärde 56. Som referenspunkt ligger nivån stabilt för denna grupp i staden som helhet.

Skärholmens ungdomsmottagning märker en ökad efterfrågan på stöd för psykisk ohälsa, en trend som även rapporteras om från andra håll i staden. Ökningen märks särskilt bland ungdomar mellan 17-22 år, med komplexa problem som ofta kräver en annan och mer kvalificerad vårdnivå än ungdomsmottagningen kan erbjuda. Skärholmens ungdomsmottagning har i dag längst kö i staden för kuratorsamtal.

** den psykosomatiska hälsan mäts i Stockholmsenkäten med ett index som väger samman ett antal frågor med bäring på psykisk hälsa. Skalan är 0-100, där låg indexenhet innebär sämre psykosomatisk hälsa, och hög indexenhet innebär bättre psykosomatisk hälsa.*

Källor: Ohälsotal i Stockholm, årsrapport 2022, Stockholmsenkäten 2022, Socialförvaltningen

Fakta: Uppväxtvillkor och utbildning

Ökande behörighet till yrkesprogram

Mellan åren 2021 - 2023 stod Skärholmens stadsdelsnämndsområde för den största ökningen i hela staden gällande behörighet till yrkesprogram efter grundskolan från 81,3 % till 87,0 %. I staden som helhet låg behörigheten år 2023 på 88,1 %.

Minskande barnfattigdom men skillnaden mot staden som helhet är fortsatt stor

Mellan åren 2016 och 2019 sjönk andelen barn 0-17 år i ekonomisk utsatthet* i stadsdelsnämndsområdet med 0,6 procentenheter, från 17,4 % till 16,8 %. I staden som helhet sjönk motsvarande siffra med 0,2 procentenheter, från 7,8 % till 7,6 %. Minskningen var generellt sett störst i stadens mest socioekonomiskt utmanade områden samtidigt som en ökning gick att se i flera innerstadsområden.

** enligt Rädda barnens definition*

Ökat deltagande i föreningsliv men minskande i fritidsgårdsverksamhet

Mellan åren 2021 och 2023 ökade andelen barn i årskurs 5 och 8 som deltar i föreningslivet med 8 procentenheter, från 36 % till 44 %. År 2023 var motsvarande siffra för staden 63 %. Pojkars deltagande i föreningslivet ligger i linje med stadens genomsnitt. Flickors deltagande ligger lägst i staden.

Barn i årskurs 9 besöker fritidsgårdar i högre utsträckning än barn i samtliga övriga stadsdelsnämndsområden i staden: 31 % flickor respektive 34 % pojkar besöker ofta eller ibland fritidsgårdar, jämfört med 17 % respektive 21 % i staden. Historiskt har dock andelen besökare i stadsdelsnämndsområdet legat ännu högre. År 2016 besökte 28% av flickorna och 38 % av pojkarna ofta eller ibland fritidsgårdar, år 2018 var motsvarande siffra 32 % av flickorna och 43 % av pojkarna och 2020 19 % av flickorna och 38 % av pojkarna. En möjlig förklaring till detta kan vara att fler barn väljer att delta i föreningslivet framför att besöka förvaltningens fritidsgårdar.

Källor: Barnfattigdom i Sverige, årsrapport 2021 (Rädda barnen), Stockholms stads skolenkät 2021, 2022, 2023, Stockholmsenkäten, Stockholms stad, 2016, 2018, 2020, 2022.

Fakta: Trygghet och delaktighet

Ökande upplevd trygghet (men utmaningar finns)

Från år 2017 till år 2023 har andelen som upplever trygghet i stadsdelen där de bor ökat med 8 procentenheter i stadsdelsnämndsområdet, från 47 % till 55 %, samtidigt som årsmålet har höjts från 52 % år 2016 till 79 % år 2023. Detta kan jämföras med staden som helhet där 74 % uppgav att de kände sig trygga 2016 och 79 % år 2023. Tryggheten har alltså relativt sett ökat mer i Skärholmen än i staden som helhet under denna tidsperiod, trots att det under senaste åren skett ett antal skjutningar och andra våldsdåd i den offentliga miljön.

Samtidigt ska nämnas att stadsdelsnämndsområdet under de senaste åren har drabbats av ett antal skjutningar med en påverkan på de som bor, verkar och vistas i området. Ett flertal kriminella nätverk verkar i området och narkotikaförsäljning sker på flera platser. Löpande operativa lägesbilder visar förmodade rekryteringsförsök samt involvering av barn och unga samt personer med funktionsnedsättning i organiserad brottslighet.

Brott i nära relation, våld i offentlig miljö samt bedrägeribrott mot äldre är tre brottskategorier som ökar i brottsstatistiken. De senaste tio åren har bedrägeribrotten ökat med 89 procent, en utveckling som också går att se i brottsstatistiken för Skärholmens stadsdelsnämndsområde. De vanligaste bedrägeribrotten drabbar äldre och personer med funktionsnedsättning.

Många vet hur de kan påverka

I enkäter ligger stadsdelsnämndsområdet högt på frågor om att påverka utvecklingen i närområdet. På frågan "Jag vet hur jag ska gå tillväga om jag vill påverka beslut i min stadsdel" har Skärholmen ett utfall på 46 % jämfört med stadens genomsnitt på 28 %. En stor andel vet också vart de ska vända sig med synpunkter och idéer om parker, lekparkar och parklekar. Även här ligger stadsdelsnämndsområdet högst av samtliga stadsdelar på 48 % jämfört med 34 % i genomsnitt.

Källor: Stockholms stads trygghetsmätning 2023, Stockholms stads medborgarundersökning år 2023, Kommunfullmäktiges årsredovisning 2016, Lägesbild Samverkansöverenskommelse mellan Stockholms stad och Polisregion Stockholm, Skärholmens stadsdelsnämndsområde och lokalpolisområde Skärholmen, operativa lägesbilder, Statistik polisen, NTU 2018/NBC 2020.

Utvecklingsbehov och prioriteringar på tre års sikt

Med utgångspunkt i ovan redogör detta avsnitt för de strategiska utvecklingsbehov som förvaltningen ser på tre års sikt samt de prioriteringar förvaltningen bedömer som lämpliga, dels inom den egna rådigheten, dels på stadsövergripande nivå. Det fortsatta arbetet med analys av lokala förutsättningar kommer omfatta en fördjupad bedömning av önskade prioriteringar utifrån stadens samlade verktygslåda.

En nod i en regional utveckling

Lokalt utvecklingsbehov: Ta tillvara potentialen i Skärholmens roll som del i den regionala kärna Kungens kurva - Skärholmen.

Förvaltningens prioriteringar:

- Aktivt deltagande i arbetet med ny regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, med fokus på den regionala kärnan.
- Utveckling av platssamverkan och platsaktivering för att stärka förutsättningarna för det lokala näringslivet.

Stadsövergripande behov som förvaltningen ser:

- Samordning av stadens insatser riktade mot fokusområdet Skärholmen utifrån arbetet med analys av lokala förutsättningar.

Påverkan av det ekonomiska läget

Lokalt utvecklingsbehov: Arbeta med tydliga prioriteringar och hög prognossäkerhet givet det ekonomiska läget.

Förvaltningens prioriteringar:

- Kontinuerlig anpassning av ekonomi- och verksamhetsuppföljningsprocess samt tydlig ansvarsfördelning så att prognossäkerhet stärks och sårbarheten minskas vid vakanser.
- Utveckling av förvaltningens arbete med ekonomistyrning.

Välbefinnande och hälsa

Lokalt utvecklingsbehov: Möta och motverka den ökande psykiska ohälsan hos unga.

Förvaltningens prioriteringar:

- Fortsatt utveckling av samarbetet med Region Stockholm, för samordnade insatser i relation till de största behoven.

Stadsövergripande behov som förvaltningen ser:

- En stadsövergripande analys över utvecklingen av den psykiska ohälsan hos unga och

vad som kan göras för att vända den nedåtgående trenden och hur det ska gå till.

Uppväxtvillkor och utbildning

Lokalt utvecklingsbehov: Deltagande och kvalitet i fritidsverksamheten.

Förvaltningens prioriteringar:

- Långsiktigt arbete med utgångspunkt i stadens strategi för fritidsgårdar samt i den utvecklingsplan för Skärholmens fritidsgårdar som nämnden beslutade om under 2023.

Trygghet och delaktighet

Lokalt utvecklingsbehov 1: Minska riskfaktorer kring unga i riskzon, identifiera och stödja unga utsatta och motverka destruktiva beteenden.

Förvaltningens prioriteringar:

- Förebyggande och tidiga insatser
 - Arbetet för en långsiktig, trygg och förutsägbar boendesituation.
 - Fungerande samverkansstrukturer för att tidigt fånga och ge stöd för en positiv utveckling.
 - Samordnat stöd till föräldrar och vårdnadshavare.
 - Ökad närvaro och stärkta resultat i skolan.

Lokalt utvecklingsbehov 2: Minska antalet otrygga och brottsutsatta platser samt minska brottsligheten och öka tryggheten på befintliga platser.

Förvaltningens prioriteringar:

- Fokuserade insatser, geografiskt inriktade mot de största behoven.
 - Identifiera och initiera samverkan med fler viktiga aktörer för fördjupad lägesbild och breddad verktygslåda.
 - Utveckla ett projektbaserat arbetssätt, med utpekade resurser från respektive samverkanspart, för att kunna arbeta fokuserat, flexibelt och långsiktigt på minst en utpekad geografisk plats.

Lokalt utvecklingsbehov 3: Minska antalet brott mot särskilt utsatta och sårbara brottsoffer samt särskilt utsatta och sårbara brottsoffer.

Förvaltningens prioriteringar:

- Förse äldre och personer med funktionsnedsättning med kunskap om hur de kan skydda sig och hur drabbade kan få stöd.

Stadsövergripande behov som förvaltningen ser:

- Stärkta kommunikationsinsatser på stadsövergripande nivå framför allt gentemot målgruppen äldre.
- Då välfärdsbrott mot sårbara grupper ökar ser förvaltningen ett behov av en central funktion som ger stöd inför placering, med individavtal och med avtalsuppföljning.

2 Nämndens verksamhetsområde

2.1 Förskoleverksamhet

Utmaningar

Förvaltningen ser nedanstående övergripande utmaningar inom området:

- Inskrivningsgraden är lägre än genomsnittet i staden i stadsdelsnämndsområdet; den är generellt sett lägre bland barn från socioekonomiskt svagare förhållanden. I januari 2024 var cirka 90 % av barnen mellan 2–5 år inskrivna i förskolan jämfört med stadens 94 %. Förvaltningen upplever det bland annat svårt att komma i kontakt med berörda vårdnadshavare, då kontaktuppgifterna inte är aktuella. Förvaltningen ser en utmaning i att öka kunskapen hos vårdnadshavare om förskolan samt varför den är viktig för barn.
- Antalet inskrivna barn varierar över året vilket ställer krav på en flexibel organisation och en effektiv lokalanvändning för en hög beläggning över tid. Det är förhållandevis många barn som slutar och börjar, samt en oregelbunden närvaro av inskrivna barn.
- I förvaltningens förskolor har 58,5 % av barnen ett annat modersmål än svenska. Bland pedagogerna är 85 % flerspråkiga. Medarbetarnas kompetens och yrkesskicklighet är avgörande för att varje barn ska utvecklas i riktning mot läroplanens samtliga mål.
- Antalet barn med autism har ökat, vilket ställer krav på arbete för att öka kunskap och kompetens kring autism samt hur en tillgänglig lärmiljö gynnar alla barns utveckling och lärande.
- Stadens strategi för måltider och ökade kostnader för livsmedel ställer högre krav på kökspersonalens kompetens för att säkerställa att barnen får näringsrika, hållbara och goda måltider.

Källa: Förskola för alla barn – för bättre språkutveckling i svenska (SOU 2020:67)

Förvaltningens prioriteringar

Utifrån en bedömning av de mest framträdande utmaningarna planerar förvaltningen framför allt för nedanstående prioriteringar:

- Fortsatt arbete enligt framtagna utbildningsidé, som utgår från skyddsfaktorer och som främjar barns utveckling, lärande och fortsatta skolgång.
 - Arbetet för demokrati, mänskliga rättigheter, hälsa och inflytande i förskolan
 - Leken som arbetssätt för utveckling och lärande.
- Utbildningsinsatser gentemot pedagoger för att stärka kunskaperna kring barns språkutveckling och andraspråkutveckling samt yrkesskicklighet i att omsätta kunskaperna i praktiken. Arbetet med språkkurs i svenska för medarbetare fortsätter.
- Satsningar för att stärka kökspersonalens medarbetare i sitt uppdrag.
- Stärkt kompetens kring arbetssätt i syfte att möta barn med särskilda behov samt ökning av antalet specialpedagoger.

Kompetensförsörjning och -utveckling

Det finns ett behov av att utveckla arbetet med en språkutvecklande förskola. Behov finns

även av att stärka förskollärares ledarroll genom att utveckla ledarskapet samt stärka barnhälsoarbetet genom att utveckla pedagogik och metodik som möter alla barns behov.

Jämställdhetsutmaningar

Inom förvaltningen behöver jämställdhetsarbetet förbättras så att det sker systematiskt och med ett tydligt syfte inom samtliga förskolor. Förvaltningen ser också en stor jämställdhetsutmaning i att få en jämnare könsfördelning i personalgruppen, där andelen manliga förskollärare och barnskötare utgör en mycket liten del av personalgruppen.

Agenda 2030

Förvaltningens arbete inom verksamhetsområdet bidrar till flera av de globala målen i Agenda 2030, främst mål 1 om ingen fattigdom, mål 3 om god hälsa och välbefinnande, mål 4 om god utbildning för alla, mål 5 om jämställdhet, mål 10 om minskad ojämlikhet samt mål 11 om hållbara städer och samhällen.

2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid

Utmaningar

Förvaltningen ser nedanstående övergripande utmaningar inom området:

- I takt med befolkningsökningen ökar också antalet barn. Till 2027 väntas antalet barn i åldern 0-19 år ha ökat med 179 stycken, vilket bedöms öka trycket på verksamheterna för barn och unga.
- Barn och unga deltar i lägre utsträckning i föreningslivet jämfört med staden. Samtidigt besöker barn och unga fritidsgårdar i högre utsträckning. Flickor och pojkar som inte besöker någon form av fritidsverksamhet har generellt sett sämre hälsa och skattar sin livskvalitet lägre.
- Barn och unga i stadsdelsnämndsområdet deltar i lägre utsträckning i idrotts- och kulturaktiviteter än i staden som helhet.

Källor: Stockholms stads skolenkät, Stockholmsenkäten, Utredning av Stockholms stads fritids- och ungdomsgårdar, 2021

Förvaltningens prioriteringar

Utifrån en bedömning av de mest framträdande utmaningarna planerar förvaltningen framför allt för nedanstående prioriteringar:

- Fritidsverksamhetens främjande arbete för barn och unga
- Arbetet med kultur och idrott i det främjande arbetet för barn och unga

Kompetensförsörjning och -utveckling

Behov finns att öka den pedagogiska kompetensen inom fritidsverksamheten samt att öka kompetens inom neuropsykiatriska funktionsvariationer, samtalsmetodik samt förmåga att möta människor i kris. Flera verksamheter uttrycker behovet av att stärka förmågan att bemöta föräldrars oro.

Jämställdhetsutmaningar

Flickor i stadsdelsnämndsområdet som går i årskurs 9 eller i årskurs 2 på gymnasiet deltar i lägre utsträckning än flickor i andra områden i staden i någon ledarledd fritidsverksamhet

eller träning. Förvaltningens fritidsgårdar besöks i högre grad av pojkar än flickor.

Agenda 2030

Förvaltningens arbete inom verksamhetsområdet bidrar till flera av de globala målen i Agenda 2030. Främst mål 3 om god hälsa och välbefinnande, mål 5 om jämställdhet, mål 10 om minskad ojämlikhet, mål 11 om hållbara städer och samhällen samt mål 16 om fredliga och inkluderande samhällen.

2.3 Äldreomsorg

Utmaningar

Förvaltningen ser nedanstående övergripande utmaningar inom området:

- Bedrägeribrott mot äldre ökar kraftigt (se del 1 om utvecklingsbehov och strategiska prioriteringar).
- Många brukare talar inte svenska, vilket innebär begränsningar i utförandet av insatser.
- Fram till 2040 prognosticeras åldersgruppen 65 år och äldre öka med 46 procent inom region västra söderort (Hägersten-Älvsjö och Skärholmen). Risken för demens ökar med åldern. I Sverige finns cirka 160 000 personer som har en demenssjukdom. Av dem bor nästan 95 000 hemma och hälften har ingen hemsjukvård.
- Ökad komplexitet i de ärenden som beställar- och utförarverksamheterna hanterar. Exempelvis har psykisk ohälsa och missbruk blivit allt vanligare.
- Svårigheter med att få en god man innebär att det finns äldre som saknar någon som företräder dem.
- Arbetet med omställningen till en god och nära vård som förutsätter samverkan inom hälso- och sjukvården och med socialtjänsten.

Källa: *Folkhälsorapport 2023 Stockholms län, Region Stockholm* samt *Stockholms stads befolkningsprognos 2023, Sweco*.

Förvaltningens prioriteringar

Utifrån en bedömning av de mest framträdande utmaningarna planerar förvaltningen framför allt för nedanstående prioriteringar:

- Utveckling av det förbyggande stödet för äldre som upplever ensamhet genom bland annat förvaltningens äldrefältare som vägleder, sprider information och samverkar med andra aktörer.
- Inrättandet av ett äldrenav i samma fastighet som Sätra vård- och omsorgsboende. Syftet är att sprida kompetens och ge vägledning samt bidra till stärkt kvalitet inom demens- och äldreområdet.
- Det stadsövergripande arbetet med riskprofiler inom hemtjänst, det vill säga arbetet mot oseriösa aktörer där det finns risk att välfärdssystemet utnyttjas.
- Ökad kunskap om och användande av välfärdsteknologi, både för att öka den enskildes självständighet, livskvalitet och integritet men även för att möta den åldrande befolkningens behov av äldreomsorg.
- Samverka med primärvården och primärvårdsrehabiliteringen kring äldres hälsa och

välståndande samt med slutenvården för en trygg och säker hemgång efter sjukhusvistelse.

Centrala behov

Ställt mot ovanstående utmaningar ser förvaltningen behov av centralt stöd inom följande områden:

- En strategisk satsning på att utveckla en flexibel hemtjänst med rätt kompetens utifrån de äldres behov.

Kompetensförsörjning och -utveckling

Kompetensutveckling kopplat till språk och digital välfärdsteknik är prioriterat inom förvaltningens utförarverksamheter. Behov finns även av att bredda kompetensen och få in fler med varierad utbildningsbakgrund. Förvaltningen noterar brist på sjuksköterskor, utbildad omsorgspersonal och behörig personal med kompetens inom svenska språket. Den nya generationen socionomer stannar generellt inte så länge hos samma arbetsgivare. Det ställer krav på att behålla kompetensen, bland annat genom att erbjuda utveckling och delaktighet i verksamheten.

Jämställdhetsutmaningar

En jämställdhetsutmaning finns i att erbjuda ett program på aktivitetscentren som även lockar män. Samma tendenser ses även inom anhörigstödet där trenden under en längre tid pekat på att få män nyttjar tjänsten.

Agenda 2030

Förvaltningens arbete inom verksamhetsområdet bidrar till flera av de globala målen i Agenda 2030, främst mål 3 om god hälsa och välbefinnande, mål 5 om jämställdhet samt mål 10 om minskad ojämlikhet.

2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Utmaningar

Förvaltningen ser nedanstående övergripande utmaningar inom området:

- Ökade kostnader för förvaltningen till följd av lagändringar:
 - Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS (stärkt rätt till personlig assistans för vissa målgrupper samt höjd åldersgräns för att ansöka).
 - Lagen om egenvård (utmaning i att regionen tolkar lagen på annat sätt än kommun och Försäkringskassa).
- Behov av specialistkompetens och intern samordning samt extern samverkan då samsjuklighet och komplexa diagnoser ökar hos brukare.
 - Personer med både autismspektrum- och psykiatridiagnoser genererar ett behov av att utveckla andra och mer anpassade former av stöd och boenden, som i dagsläget är svåra att tillgodose inom nuvarande system.
- Ökade kostnader då personer med funktionsnedsättning generellt blir äldre och förvaltningen ser ett utökat stödbehov. Behov finns även av tekniska lösningar eller andra hjälpmedel för att främja en god arbetsmiljö och en säker omsorg.
- Personer med funktionsnedsättning har generellt sämre levnadsvanor och hälsa jämfört

med övrig befolkning.

Källa: *Folkhälsomyndigheten samt Autismspektrumtillstånd och adhd bland vuxna i Stockholms län, Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin, 2022.*

Förvaltningens prioriteringar

Utifrån en bedömning av de mest framträdande utmaningarna planerar förvaltningen framför allt för nedanstående prioriteringar:

- I samverkan med privata aktörer och frivilligorganisationer förbättra hälsan för brukare inom LSS.
- Utveckla och förändra arbetssätt kopplat till en ökad grad av digitalisering och användandet av digitala hjälpmedel i utförandet av stödinsatser.
- Utveckla det trygghetsskapande arbetet för målgruppen.

Centrala behov

Ställt mot ovanstående utmaningar ser förvaltningen behov av centralt stöd inom följande områden:

- Central översyn av möjligheten att erbjuda profilboenden inom LSS för särskilda målgrupper med komplexa behov.
- Central placeringsfunktion för särskilt boende inom LSS, då stadens stadsdelsförvaltningar tecknar individavtal med samma aktörer, dock med olika villkor.
- Centralt framtagande av en övergripande struktur för arbetet med digitalisering inom staden. Strukturen bör innefatta en tydlig ordning för att fånga behov, prioritera, fatta beslut att genomföra, utse ansvariga, implementera samt förvalta.

Kompetensförsörjning och -utveckling

Förvaltningen ser en utmaning i att rekrytera chefer inom området. Inom utförarverksamheterna ses även ett behov av att bredda kompetensen och rekrytera fler med varierad utbildningsbakgrund. Behovet av att stärka medarbetarnas kompetens inom välfärdsteknik och användandet av digitala hjälpmedel är stort och blir allt viktigare i det framtida arbetet med att stärka det individuellt utformade stödet till brukaren.

Jämställdhetsutmaningar

Brukarundersökningsresultaten påvisar skillnader mellan kvinnor och män avseende upplevelse av trygghet och diskriminering, där män i något högre grad är trygga och i lägre grad känner sig diskriminerade än kvinnor.

Agenda 2030

Förvaltningens arbete inom verksamhetsområdet bidrar till flera av de globala målen i Agenda 2030, främst mål 1 om ingen fattigdom, mål 3 om god hälsa och välbefinnande, mål 4 om god utbildning för alla, mål 5 om jämställdhet och mål 10 om minskad ojämlikhet.

2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Utmaningar

Förvaltningen ser nedanstående övergripande utmaningar inom området:

- Den nya socialtjänstlagen planeras träda i kraft år 2025 och innebär ett omfattande arbete med omställning mot en mer kunskapsbaserad socialtjänst, med fokus på tillgänglighet samt tidiga och förebyggande insatser. Förvaltningen bedömer att tillskjutna medel inte täcker behoven utan att andra lösningar behövs för att möta ambitionerna.

Barn och unga

- Högt antal inkomna orosanmälningar rörande barn och unga i förhållande till staden, med flest inledda utredningar och högst andel unika barn som aktualiserades efter anmälan.
- Högt antal placeringar inom målgruppen barn och unga utifrån problematiken kriminalitet och/eller missbruk.

Vuxen missbruk

- Samsjuklighetsutredningens slutbetänkande (SOU 2023:5) väntas bidra till större förändringar i ansvarsfördelning mellan region och kommun gällande personer i samsjuklighet. Förslaget som följt utredningen innebär att all behandling vid skadligt bruk och beroende blir regionernas ansvar och LVM upphör, vilket på sikt kommer få konsekvenser på förvaltningens uppdrag.

Barn och unga, socialpsykiatri, våld i nära relation samt hedersrelaterat våld och förtryck

- Svårt att rekrytera jour- och familjehem samt utmaningar med kvalitet på insatser och placeringsformer (HVB, stödboenden, jour- och familjehem, behandlingsfamiljer)

Förebyggande verksamhet

- Ökat inflöde till de öppna verksamheterna, som ungdoms- och föräldramottagning, vilket på sikt kan kräva en ökad bemanning.

Hemlöshet

- Högt antal personer i hemlöshet i jämförelse med övriga staden.

Nyanlända

- Nyanlända och utrikesfödda kvinnor med låg utbildningsnivå har särskilt höga trösklar till egenförsörjning och möjlighet till stadigvarande bostad.

Källa: Stockholmsenkäten 2022, Socialtjänstrapporten 2022, Kartläggning av personer som lever i hemlöshet i Stockholms stad

Förvaltningens prioriteringar

Utifrån en bedömning av de mest framträdande utmaningarna planerar förvaltningen framför allt för nedanstående prioriteringar:

- Påbörja förberedande arbete med omställning utifrån kommande förändringar för socialtjänsten.
- Utveckling av intern och extern samverkan för sammanhållna insatser till personer i samsjuklighet och med komplexa behov. Förvaltningen arbetar med att förtydliga

ansvar mellan region och kommun genom kontinuerliga samverkanforum.

- Förebyggande och tidiga insatser för att stödja barn i riskzon och motverka destruktivt beteende.

Centrala behov

Ställt mot ovanstående utmaningar ser förvaltningen behov av centralt stöd inom följande områden:

- AI och välfärdstekniska lösningar bedöms kunna underlätta arbetet och frigöra tid för att socialt arbete. Digitaliseringstakten behöver öka för möta kompetensförsörjningsutmaningen och möta behoven framåt.
- Utveckling av stadsövergripande boendelösningar, med fysiska anpassningar och särskild kompetens inom området funktionsnedsättning, för våldsutsatta.
- En stadsövergripande dialog kring frågan om digitalt utanförskap inom socialpsykiatri, där många i målgruppen har begränsad datorvana eller helt saknar en egen dator och därför blir beroende av personal för att utföra vissa ärenden.

Kompetensförsörjning och -utveckling

Omställningen till ny socialtjänstlag kommer innebära ett ökat behov av kompetensförsörjning för att möta den nya lagens krav. Förvaltningen behöver även kompetensutveckla sina medarbetare inom området kriminalitet och komplex problematik. Vidare behöver den praktiska kunskapen utvecklas och bevaras inom förvaltningen genom introduktionsprogram och samverkan med lärosäten. Det finns även behov av att utveckla centrala processer för att motverka ökande hot och otillåten påverkan riktad mot socialsekreterare.

Jämställdhetsutmaningar

Kvinnor är överrepresenterade i vissa av förvaltningens utsatta målgrupper såsom våldsutsatta och långtidsbidragstagare av ekonomiskt bistånd medan män är överrepresenterade gällande missbruk (*Socialtjänstrapporten 2022*). Förvaltningens bedömning är att pojkar och män är överrepresenterade avseende normbrytande beteende och kriminalitet. Förvaltningen fortsätter arbetet med att analysera könsskillnader mellan flickor och pojkar samt kvinnor och män i syfte att utjämna dessa.

Agenda 2030

Förvaltningens arbete inom verksamhetsområdet bidrar till flera av de globala målen i Agenda 2030, främst mål 1 om ingen fattigdom, mål 3 om god hälsa och välbefinnande, mål 4 om god utbildning för alla, mål 5 om jämställdhet, mål 10 om minskad ojämlikhet samt mål 16 om fredliga och inkluderande samhällen.

2.6 Stadsmiljöverksamhet

Utmaningar

Förvaltningen ser nedanstående övergripande utmaningar inom området:

- Ökat slitage på allmänna utomhusmiljöer när stadsdelsnämndsområdet förtätas och får fler invånare, samtidigt som många väljer att vistas och umgås utomhus.
- Hantering av extremväder såsom skyfall, värmeböljor och snöoväder.

- Komplexa rådighetsförhållanden mellan förvaltningen och privata fastighets-/markägare försvårar samordnade renhållningsinsatser mellan de olika aktörerna. Invånarnas upplevelse av den renhållning som förvaltningen har rådighet över är svår att mäta, då den påverkas också av upplevelsen av hur privat mark renhålls.

Källa: Medborgarundersökning 2023

Förvaltningens prioriteringar

Utifrån en bedömning av de mest framträdande utmaningarna planerar förvaltningen framför allt för nedanstående prioriteringar:

- Arbete för att lindra konsekvenser av samt ökat robustheten mot extremväder såsom skyfall, värmeböljor och snöoväder.
- Hitta en modell för att fler aktörer med rådighet inom identifierade platser ska kunna samverka kring renhållning.

Kompetensförsörjning och -utveckling

Miljö- och klimatfrågor är prioriterade inom staden och till följd av och i samband med det nya miljöprogrammet ser förvaltningen att det på centrala funktioner inom förvaltningen framöver behöver förstärkas med kompetens på miljö- och klimatområdet. Parkdriften kommer att behöva utökas i samband med förtätning av stadsdelsnämndsområdet.

Jämställdhetsutmaningar

Resultaten från stadens medborgarundersökning 2023 visar en skillnad sedan föregående års undersökning avseende frågor som rör trygghet i den offentliga miljön. Genomgående svarar männen att de känner sig tryggare än kvinnorna, vilket också är så det sett ut under föregående år, med undantag för 2022 då förhållandet var det omvända. Förvaltningen ser att det är svårt att dra alltför generella slutsatser utifrån resultaten på grund av den låga svarsfrekvensen. Förvaltningen kommer fortsätta följa utfallen i undersökningen.

Agenda 2030

Förvaltningens arbete inom verksamhetsområdet bidrar till flera av de globala målen i Agenda 2030, främst mål 3 om god hälsa och välbefinnande, mål 5 om jämställdhet, mål 10 om minskad ojämlikhet, mål 11 hållbara städer och samhällen, mål 13 om att bekämpa klimatförändringarna, mål 15 om ekosystem och biologisk mångfald samt mål 16 om fredliga och inkluderande samhällen.

2.7 Ekonomiskt bistånd

Utmaningar

Förvaltningen ser nedanstående övergripande utmaningar inom området:

- Högre andel hushåll som uppbär ekonomiskt bistånd i stadsdelsnämndsområdet jämfört med stadens snitt.
- Antalet hushåll som uppbär ekonomiskt bistånd i stadsdelsnämndsområdet har fortsatt minska under 2023 samtidigt som den genomsnittliga biståndstiden ökat.
- Det rådande konjunkturläget tillsammans med ökad inflation kan försvåra möjligheten ytterligare för personer med långvarigt ekonomiskt bistånd att komma ut i egen

försörjning.

- Stadsdelsnämndsområdet har näst högst andel trångbodda personer samt hushåll med trångboddhet i staden.

Källor: Beslutsstöd, Andel biståndstagare i befolkningen i respektive stadsdelsförvaltning, december 2023, Socialtjänstrapporten, 2022, Riktlinjer för bostadsförsörjning 2021-2024

Förvaltningens prioriteringar

Utifrån en bedömning av de mest framträdande utmaningarna planerar förvaltningen framför allt för nedanstående prioriteringar:

- Utveckling av arbets sätt i syfte att personer som står långt från arbetsmarknaden ska nå egen försörjning.
- Kvinnor och män som är sjukskrivna, långtidsarbetslösa och de som på grund av sociala eller medicinska skäl inte arbetar kommer särskilt prioriteras.
- Arbete för att barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden ska få ett stadigvarande boende.

Kompetensförsörjning och -utveckling

Omställningen till ny socialtjänstlag kommer innebära ett ökat behov av kompetensförsörjning för att möta den nya lagens krav. Förvaltningen behöver även kompetensutveckla sina medarbetare inom området för kriminalitet samt komplex problematik. Vidare behöver den praktiska kunskapen utvecklas och bevaras inom förvaltningen genom introduktionsprogram och samverkan med lärosäten.

Jämställdhetsutmaningar

Fler kvinnor än män uppbär långvarigt ekonomiskt bistånd inom stadsdelsnämndsområdet (*Beslutsstöd, Andel kvinnor och män i procent som har ett långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd av samtliga kvinnor i förhållande till befolkningen, december 2023*). Det rör sig framförallt om ensamstående kvinnor med barn och kvinnor med sjukdom som försörjningshinder. För att minska andelen långtidsaktuella kvinnor ska arbetet med kvinnors väg till arbete och egen försörjning stärkas.

Agenda 2030

Förvaltningens arbete inom verksamhetsområdet bidrar till flera av de globala målen i Agenda 2030, främst mål 1 om ingen fattigdom, mål 2 om ingen hunger, mål 5 om jämställdhet och mål 10 om minskad ojämlikhet.

2.8 Arbetsmarknadsåtgärder

Utmaningar

Förvaltningen ser nedanstående övergripande utmaningar inom området:

- Den öppna arbetslösheten har följt trenden i staden som helhet med en minskning, efter den Covid-effekt som framför allt går att se år 2020. Dock ökade andelen långtidsarbetslösa något under 2023* och Arbetsförmedlingen prognostiserar framåt en generell ökning av arbetslösheten under 2024, som sedan minskar under 2025.
- Jämfört med andra stadsdelsnämndsområden ligger arbetslösheten på en relativt hög

nivå. Kvinnor har något högre arbetslöshet än män.

- I grupp- och servicebostäderna bor i dagsläget flera personer i arbetsför ålder som inte har arbete och inte heller deltar i daglig verksamhet.
- Förvaltningen upplever utmaningar med att nå både anvisade och egenbosatta nyanlända för att kunna stötta dem att etablera sig i samhället.

* Detta kan bero en ökning av åldersurvalet i statistiken.

Källor: Statistik om Stockholm

Förvaltningens prioriteringar

Utifrån en bedömning av de mest framträdande utmaningarna planerar förvaltningen framför allt för nedanstående prioriteringar:

- Samordning internt och samverkan externt i syfte att framförallt påskynda nyanländas, personer med funktionsnedsättnings, unga vuxnas och kvinnors etablering på arbetsmarknaden.
- Inom ramen för de upphandlingar som förvaltningen genomför ställs krav på social hänsyn, exempelvis att upphandlade leverantörer under avtalstiden tar emot praktikanter eller erbjuder anställning åt personer som står långt ifrån arbetsmarknaden.
- Förvaltningen fortsätter även att utveckla samarbetet med Huddinge kommun i näringslivsfrågor.

Centrala behov

Ställt mot ovanstående utmaningar ser förvaltningen behov av centralt stöd inom följande områden:

- För att fler personer med funktionsnedsättning ska kunna komma ut i arbete krävs att staden arbetar aktivt med frågan på stadsövergripande nivå samt att staden aktivt lyfter frågan i samverkan med exempelvis näringslivet.

Kompetensförsörjning och -utveckling

Målgruppen överlappar redan nämnda målgrupper under tidigare verksamhetsområden.

Jämställdhetsutmaningar

Kvinnor har något högre arbetslöshet än män. Fördelningen av olika stödåtgärder, som exempelvis extratjänster från Arbetsförmedlingen och de nya etableringsjobben, kan komma att tillfalla kvinnor respektive män i olika omfattning. Enligt regeringens utredning, *Etableringsjobb Ds 2019:13*, kommer de nya etableringsjobben med störst sannolikhet att tillfalla män.

Agenda 2030

Förvaltningens arbete inom verksamhetsområdet bidrar till flera av de globala målen i Agenda 2030, främst mål 1 om ingen fattigdom, mål 2 om ingen hunger, mål 5 om jämställdhet, mål 8 om anständiga arbetsvillkor, ekonomisk tillväxt samt mål 10 om minskad ojämlikhet och mål 11 hållbara städer och samhällen.

2.9 Övrigt

Miljö och klimat

Förvaltningen följer arbetet med uppdateringen av stadens miljöprogram och klimathandlingsplan och när de nya programmen blir färdiga kommer arbetet att utformas i enlighet med dessa. Förvaltningen kommer att delta i det EU-finansierade projektet Scale Stockholm. Projektet leds av miljöförvaltningen och syftar till att skapa klimatomställningsarenor genom fördjupad dialog och samskapande i fem geografiska området. Genom detta projekt ser förvaltningen möjlighet att utveckla arbetet med en rättvis klimatomställning utifrån lokala förutsättningar, tillsammans med lokalt näringsliv, civilsamhälle samt invånare.

Förvaltningens arbete med den nya klimathandlingsplanen kommer att ha fortsatt fokus på klimatanpassning för att mildra effekterna av värmeböljor och skyfall. Arbetet överlappar även med Stockholm stads mål att vara fossiloberoende år 2030. Förvaltningens arbete med energieffektivisering har pågått under flera år och bytet av bensindrivna bilar till elbilar har varit ett viktigt steg mot fossilfrihet. Förvaltningen ser att utfasningen av fossildrivna fordon bör fortsätta för att nå målet om fossiloberoende.

Civil beredskap

Mot bakgrund av det förändrade och försämrade säkerhetspolitiska läget och en komplex hotbild följer förvaltningen stadens och samhällets generella ambitionshöjning för arbetet med civil beredskap för att samhällsviktiga verksamheter ska fungera även vid samhällsstörningar och ytterst en situation med höjd beredskap. Detta kräver ett systematiskt beredskapsarbete som innefattar planering, förberedelser och samordning med relevanta aktörer. Det pågår också ett antal utredningar och annat utvecklingsarbete på olika nivåer i samhället, som under kommande år kan medföra nya uppgifter och planeringsförutsättningar. Förvaltningens beredskapsarbete behöver vara och är ständigt pågående i en ständigt föränderlig omvärld.

Förvaltningen deltar också i stadens sektorsorganisation för civil beredskap, för en sammanhållen, ändamålsenlig och verksamhetsfokuserad beredskapsplanering i hela staden.

3 Sammanfattande ekonomisk analys

3.1 Drift

Ekonomisk prognos

Kommunstyrelsens snittram för den kommande flerårsperioden är 1 379,1 mnkr per år. Med hänsyn till beräknad befolkningsökning och under förutsättning av oförändrade socioekonomiska parametrar samt utan hänsyn tagen till inflation och indexuppräknings förväntas förvaltningens ekonomiska behov öka med 84,5 mnkr fram till 2027.

Efter en period av hög inflation och höga räntor samt en framtid av lågkonjunktur och ökad arbetslöshet, framför allt under år 2024, står förvaltningen inför en ekonomisk osäkerhet. Faktorer som ökade personalkostnader, stigande priser och ökade kostnader utgör ytterligare utmaningar. Förvaltningen ser fortsatt över rutiner och arbetssätt för att möta medborgarnas efterfrågan och behov effektivt och med en budget i balans.

Prestationsförändringar

Förvaltningen prognostiserar ökade kostnader om totalt 13,9 mnkr avseende den del av budget som är prestationsfinansierad fram till 2027. Prestationsförändringarna inom funktionsnedsatta beräknas uppgå till totalt 30,0 mnkr på grund av att särskilda redovisningar inte är inräknade i KF-ramen samt att 16,1 mnkr avser återbetalning av prestationer inom förskoleverksamhet på grund av färre antal barn jämfört med KF-budgeten.

Förskola

Förvaltningen ser ökade hyreskostnader för befintliga förskolelokaler samt nybyggnation. Nybyggnation medför inledningsvis ökade material- och inventariiekostnader och det tar också tid innan beläggningen är full. Behov finns av upprustning av äldre förskolor, vilket leder till renoveringskostnader.

Vid kompetenssatsningar blir det nödvändigt att ersätta personal med vikarier, vilket genererar ökade lönekostnader. Förvaltningen söker medel för vikarieersättning men osäkerhet finns avseende hur stor andel som blir beviljade. Verksamheten kommer fortsättningsvis att ha höga kostnader för Skolplattformen samt för livsmedel. Löneutvecklingen för barnskötare och förskollärare har under flera år varit högre än ökningen av barnpengen. Förvaltningen ser därför en utmaning i att få grundschablonen att täcka löneutveckling och övriga kostnadsökningar.

Barn, kultur och fritid

Förvaltningen strävar kontinuerligt efter samlokalisering av öppna fritidsverksamheter med andra stadens verksamheter. Ett exempel är samarbetet med tre kommunala grundskolor för att driva en gemensam parklek/eftermiddagsverksamhet för mellanstadiebarn. Förvaltningen ser också fördelar med att samlokalisera fritidsgårdar, som vanligtvis är öppna på kvällstid, med skolor för att driva kostnadseffektiva verksamheter. Förvaltningen driver på detta sätt mycket kostnadseffektiva fritidsgårdar i Bredäng och Sätra, men har utmaningar med att hitta liknande samarbeten med skolorna i Vårberg.

Äldreomsorg

Utifrån den förväntade ökningen av befolkningen, särskilt bland äldre i åldrarna (65-79), förutser förvaltningen att efterfrågan på hemtjänsttjänstinsatser ökar under den kommande planeringsperioden. Redan idag finns utmaningar för hemtjänstutförare att hålla en budget i balans. Förvaltningen förutser att det fortsatt kommer vara en utmaning att upprätthålla ekonomisk stabilitet och föreslår en översyn av hemtjänstersättningen.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Förvaltningen ser att komplexiteten i stödbehov har ökat hos en del av målgruppen, exempelvis avseende osäkra boendeförhållanden. I vissa fall går inte boendeanpassning att göra och tillgången till hjälpmedel är otillfredsställande. Insatserna finansieras via det fasta anslaget, avsett att täcka alla insatser som beviljas enligt socialtjänstlagen. Förvaltningen bedömer att denna ökning kommer att fortsätta och anser att de fördelningsnycklar som gäller det fasta anslaget skulle kunna utvecklas för att bättre möta behoven.

En påverkande faktor är ersättningssystemet med en takkonstruktion för särskilda redovisningar för externa placeringar utanför LOV. Ytterligare en faktor är de mätdatum för

grupp- och servicebostäder som genererar intäkter. Personer som flyttar in efter 31 augusti ger inga intäkter innevarande år.

Individ- och familjeomsorg

Omställningen till en ny socialtjänstlag bedöms ha en omfattande påverkan av nuvarande organisering och uppdrag, med ökade kostnader som följd. Detta kommer ske i kombination med fortsatta kostnader för placeringar samt insatser till personer med komplex problematik, vilket sammantaget bidrar till att individ- och familjeomsorgen står inför flera stora ekonomiska utmaningar, som blir än mer påtagliga utifrån rådande ekonomiska läge. Det ekonomiska läget kan även innebära att personer hamnar i större utsatthet med behov av ökat stöd.

Förvaltningen arbetar efter stadens direktiv för en effektiv omställning till ny lagstiftning. För att möta ökade behov av insatser arbetar förvaltningen med kvalificerade placeringar utifrån individuella behov till skälig kostnad. Därtill ser förvaltningen en ökande efterfrågan på tidiga och öppna insatser, bland annat av ungdoms- och föräldramottagning. På sikt kan detta kräva en ökad bemanning för att möta behoven. Finansieringen av vissa förebyggande verksamheter, såsom arbete med skolsociala team och föräldrastöd, är i hög grad beroende av projektmedel, vilket gör långsiktighet i planeringen svårare.

Den nya socialtjänstlagen kommer att ställa högre krav på socialtjänstens tillgänglighet samtidigt som omvärldsläget med skjutningar och andra särskilda händelser ställer ökade krav på förvaltningens beredskap och möjlighet att agera genom att sätta in insatser också utanför kontorstid. Förvaltningen har än så länge löst detta utan beredskapsavtal då det är väldigt kostnadsdrivande. Förvaltningen ser också att det blir svårt att hitta en hållbar lösning i en så pass liten stadsdel som Skärholmen, där det inte finns så många berörda chefer att bygga ett dylikt avtal på.

Ekonomiskt bistånd

Antalet hushåll som uppbär ekonomiskt bistånd i stadsdelsnämndsområdet har fortsatt minska under 2023. Förvaltningen ser dock att det rådande konjunkturläget kan medföra att denna trend avmattas under kommande år om fler personer får svårt att komma ut i egen försörjning. Riksnormen höjdes vid årsskiftet med 8.7%, vilket medför att fler hushåll blir berättigade till bistånd.

Stadsmiljö

I takt med att stadsdelsnämndsområdet förtätas och fler grönområden tillkommer, finns ett ökat behov av driftmedel för parkskötsel som för närvarande inte beaktas vid tilldelningen.

Effekter av klimatförändringar i form av exempelvis extremväder medför behov av akuta insatser, vilket leder till ökade driftkostnader. För att uppfylla stadsdelens uppdrag gällande trädmålet och genomföra en ny parkplan behövs finansiella medel så att driftbudgeten inte påverkas alltför mycket.

Därtill råder otydlighet kring ansvarsfördelningen vid lagändringar gällande förpackningsåtervinning och producentansvar för förpackningar och den budget som krävs för detta. Det pågår också en diskussion mellan trafikkontoret och stadens stadsdelsförvaltningar om ansvar för arbetet med invasiva arter. Förändringar av den nuvarande hanteringen innebär

en ekonomisk utmaning för stadsdelsförvaltningen.

Förvaltningen ser positivt på utvecklingen av stadsdelens offentliga rum, dit Trafikkontorets uppdrag om mikroparker hör. Förvaltningen vill emellertid framhålla att investeringar behöver en driftbudget som speglar kostnaderna för att upprätthålla en acceptabel standard på anläggningarna.

3.2 Investeringar

Investeringsplanen omfattar två delar, dels för verksamheten inom stadsmiljö dels för förvaltningens inköp av inventarier och maskiner.

Parkinvesteringar om 9,4 mnkr

I budget tilldelades förvaltningen totalt 9,4 mnkr i parkinvesteringsmedel, vilket innefattar posterna parkinvestering 2,5 mnkr, reinvestering 2,5 mnkr och investeringar med nycklade medel 4,4 mnkr.

Planerade investeringar för 2024:

- Parkinvestering Idleken 2023-2025.
- Parkinvestering Trissans småbarnslek 2024-2026.
- Löpande upprustning/utbyte av förvaltningens anläggningar såsom parkbänkar, fruktträd, frukt-/bärbuskar, skräpkorgar, lekutrustning, markbeläggning, parkvägar, trappor och övrig parkutrustning finansieras av nyckelinvesteringsmedel, samt reinvesteringsmedel som tilldelas från trafiknämnden

Förvaltningen har ansökt om investeringsmedel i verksamhetsplanen 2024 för:

- Klimatinvesteringar, trädplantering för ökad krontäckningsgrad utifrån värmekartering 0,4 mnkr
- Trygghetsinvesteringar, förbättrad belysning Vårgården 0,5 mnkr och utveckling av Idleken med utegym som breddar platsens vistelsevärden 1,4 mnkr
- Naturreservat, upprustning av målpunkt Sätra vattenkvarn intill Sätträån, samt urgrävning Borgmästar Skyttes damm 0,6 mnkr
- Stockholm vid Vattnet, förstärkning av Mälarhöjdsbadet som målpunkt året om 0,7 mnkr

Förvaltningen ser ett behov av att reinvesteringsmedel tilldelas även efter år 2025 för att möjliggöra fortsatt god standard på anläggningar och utrustning.

Inventarier och maskiner 1,3 mnkr

- Inköp av inventarier och maskiner för förvaltningens behov.
- Förvaltningen behöver byta fordon inom stadsmiljöverksamheten under perioden 2025-2027 för att uppnå målet, fossilfritt 2030. Det medför en kostnad om totalt 2,1 mnkr under åren 2025-2027 för inköp av tre bilar i parkdriftsverksamheten. Förvaltningen skulle därför behöva få ett utökat budgetram under perioden 2025-2027 utöver planen om 1,3 mnkr.

Mnkr, netto	Prognos 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Parkinvesteringar	2,5	3,0		
Reinvesteringar	2,5	1,5		
Investeringar med nycklade medel	4,4	4,4	4,4	4,4
Klimatinvesteringar				
Trygghetsinvesteringar				
Inventarier och maskiner	1,3	1,3	1,3	1,3
Netto	10,7	10,2	5,7	5,7

3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt)

Förvaltningen har inte några betydande projekt som överstiger 50 mnkr.

4 Lokalförsörjningsplan

4.1 Sammanfattning

Lokalförsörjningsplanen är ett styrdokument för respektive nämnds kort- och långsiktiga arbete med lokalplanering där nämndens totala behov av lokaler och planerade förändringar sammanställs. Nämndernas lokalförsörjningsplaner aggregeras till stadens övergripande lokalresursplan som årligen föreläggs kommunstyrelsen.

Inom stadsutvecklingsprojektet Fokus Skärholmen finns över 9 500 bostäder i olika bygg- och planeringsskeden. Enligt befolkningsprognosen kommer barn i förskoleåldern öka i stadsdelsnämndsområdet vilket på sikt medför ett ökat lokalbehov inom förskolan. En långsiktig planering av ny- eller ombyggnationer av förskolor pågår i förvaltningen samt i samverkan med andra ansvariga förvaltningar och bolag. Planeringen av ny- och ombyggnation av förskolor präglas av flera osäkerheter, bland annat på grund av variationer mellan de årliga befolkningsprognosernas barnantalsutveckling.

Hyreskostnadsprognosen pekar på en ökad hyreskostnad, främsta orsaken är införhyrningen av nybyggda förskolor. Projektkostnaden för nybyggnationer har ökat avsevärt vilket påverkar hyresnivån.

Förvaltningen inväntar nya befolkningsprognoser för vidare bedömning av behovet av kapacitetsökningar. Samtidigt försöker förvaltningen se över möjligheterna om kapacitetsökning kan lösas på annat sätt än genom nybyggnationer. Förvaltningen arbetar även aktivt med att alla lokaler för samtliga verksamheter ska vara kostnadseffektiva.

4.2 Planeringsförutsättningar

Befolkningsprognosen för barn i förskoleåldern visar på en ökning med cirka 840 barn till cirka 3000 barn år 2032. Barnantalet är stabilt fram till år 2026, därefter sker en ökning av

barnantalet fram till år 2032. Ökningen är som störst i Vårberg följt av Skärholmen, Bredäng och som lägst i Sättra. Enligt befolkningsprognoserna ökar antalet förskolebarn även efter 2032 till cirka 3200 barn år 2045.

Den senaste befolkningsprognosen visar på en lägre utveckling av antalet barn jämfört med tidigare befolkningsprognoser vilket medför att förvaltningen redovisar färre framtida nybyggnationer av förskola än tidigare lokalförsörjningsplaner. Årliga variationer i befolkningsprognoser, pågående arbete med detaljplaner och när faktisk inflyttning sker i nya bostäder medför stor osäkerhet i planeringen av ny platskapacitet. Samtidigt har förvaltningen förskolor vilka nått sin tekniska livslängd och därmed tomställts i väntan på rivning.

Den kommunala förskolans andel uppgår till cirka 65 % och den privata förskolans andel till 35 %. Fördelningen har inte ändrats nämnvärt under de senaste åren och bedöms vara stabil de kommande åren. Skälet antas vara brist på lokaler till förskoleverksamhet. Förvaltningen har uppfattningen att det är svårt att hitta ändamålsenliga lokaler inom de privatägda fastigheterna i stadsdelsnämndsområdet. Detta påverkar möjligheten för den kommunala verksamheten att öka andelen hyrd yta av privat fastighetsägare och att andelen enskilt driven verksamhet inte förändras nämnvärt

Förvaltningen gör antaganden om behovet av platser utifrån befolkningsprognosen och inskrivningsgrad samt marknadsandelar för den kommunala förskolan. Förvaltningen använder också framskrivningen gällande antalet barn i förskolor dels som ett eget scenario, dels för jämförande analys. Förvaltningen arbetar med flera scenarion som baseras bland annat på olika inskrivningsgrader för den långsiktiga planeringen gällande ökad kapacitet i förskolan. Syftet med olika scenarion är att vara beredd på olika åtgärder inför de variationer i barnantalsutvecklingen i de senaste årens befolkningsprognoser och de osäkerheter i bedömningen av platsbehovet det medför.

Inskrivningsgraden för hela stadsdelsnämndsområdet för åldrarna 2-5 år, uppgår till cirka 90%. Inskrivningsgraden skiljer sig åt mellan stadsdelsområdena, till exempel har Vårberg en inskrivningsgrad på 82 % och Bredäng på 86 %.

De boende inom stadsdelsnämndens område väljer i första hand förskola inom sitt eller ett närbeläget stadsdelsområde. Ett visst utflöde av förskolebarn sker till andra stadsdelsnämndsområden. Inflödet av förskolebarn från andra kommuner och andra stadsdelsnämndsområden inom Stockholms kommun är lågt.

Stadsdelsnämndsområdet består till stor del av flerfamiljshus och småhus samt fyra centrum av mindre storlek. Kommersiella lokaler för uthyrning är till stor del avgränsade till centrala lägen. Detta medför begränsade möjligheter att inhysa nämndens verksamheter hos privata hyresvärdar utanför centrala lägen.

4.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling

Vid årsskiftet uppgick förvaltningens lokalhyror till strax under 7 % av förvaltningens totala budget. Förvaltningen ser en ökad hyreskostnadsutveckling under första planeringsperioden. Ökningen beror främst på det ökade behovet inom förskolan och de ny- och ombyggnationer som planeras i samarbete med SISAB.

En beslutad ny förskola på Torpgläntan 8 förväntas öka hyreskostnaderna med cirka 6,1 mnkr från och med mitten av 2025. Förskolan på Odd Fellowvägen planeras att rivas och beräknas vara återuppbyggd 2028 vilket också medför en ökning av hyreskostnaden på cirka 6,6 mnkr. De hyresgenererande investeringsutgifterna uppgår till cirka 176 mnkr för de två förskolorna. Ytterligare en ny förskola i området Mälaräng år 2030 kan komma öka den årliga hyreskostnaden med en uppskattad hyresgenererande kostnad på ytterligare cirka 30 mnkr. Ytterligare två nya förskolor vilka planeras till år 2033-2034 beräknas ha en hyresgenererande kostnad på cirka 200 mnkr totalt. Den årliga hyreskostnaden för pedagogiska lokaler prognostiseras att öka från ca 32,2 mnkr till cirka 64 mnkr år 2034.

Den ökade hyreskostnaden inom förskola förväntas finansieras delvis genom det ökande antalet inskrivna barn. Förvaltningen beräknar dock att barnschablonen inte enskilt kommer täcka den ökade hyreskostnaden. En del av hyran kan komma att finansieras med centrala medel.

Hyreskostnadsutvecklingen för övriga lokaler bedöms vara stabil då inga större införhyrningar planeras. Nya lokaler inhyrs oftast för att byta ut befintliga lokaler vilka har hög hyra och är inte ändamålsenliga. Förvaltningen arbetar aktivt med att se över kostsamma hyresavtal och hitta ersättningslokaler.

4.4 Samverkan

Förvaltningen har inom ramen för Fokus Skärholmen återkommande samverkansmöten med exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret och SISAB. Gällande befintliga fastigheter inom SISABs lokalbestånd har förvaltningen kontinuerliga samverkansmöten med utbildningsförvaltningen och SISAB om eventuella framtida samarbeten.

Förvaltningen hyr lokaler för fritidsverksamhet av utbildningsförvaltningen i olika grundskolor. Förvaltningen samverkar även med Hägersten- Älvsjö stadsdelsförvaltning om en lokal för Relationsvårdscenter sydväst och samverkar även med Region Stockholm om en lokal för ungdomsmottagningen. Förvaltningen planerar även samverkan med kulturhuset/stadsteatern gällande lokal för ungdomsverksamhet.

Förvaltningen ser gärna ökad samverkan med andra förvaltningar kring främst administrativa lokaler samt med utbildningsförvaltningen för att möjliggöra en mer ändamålsenlig lokal för fritidsverksamheten i Vårberg.

4.5 Lokalplanering - ej pedagogisk verksamhet

4.5.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering

Förändringar i lokalbeståndet för övrig kommunal verksamhet grundar sig på ökad hyreskostnad, icke ändamålsenliga lokaler eller uppsägning av hyresavtal från hyresvärdens sida. Med hänsyn till den ökande hyreskostnadsutvecklingen arbetar förvaltningen att se över kostsamma hyresavtal och om möjligt hitta andra lokaler, bland annat till förskolor i vilka förskoleverksamheten upphört. Möjligheten att hitta andra lokaler är dock begränsade då utbudet av lokaler är lokaliserat till stadsdelens fyra centrum. Förvaltningen undersöker också

nya möjlighet för samverkan kring lokaler.

4.5.2 Nuläge 31 januari 2024

Lokal för fritidsgård har höga hyreskostnader varför ny lokal söks för verksamheten.

4.5.3 Planering av lokaler för år 2025-2032 (första planeringsperioden)

Befintlig lokal för fritidsgård har höga hyreskostnader varför förvaltningen har sagt upp hyresavtalet för avflyttning. Diskussioner med kulturhuset pågår om möjligheten att samverka kring lokaler för fritidsgård i det nya höghuset i Skärholmens centrum. Förvaltningen avser att öppna en fritidsbank i Skärholmen varför förvaltningen har pågående diskussioner med fastighetsägare.

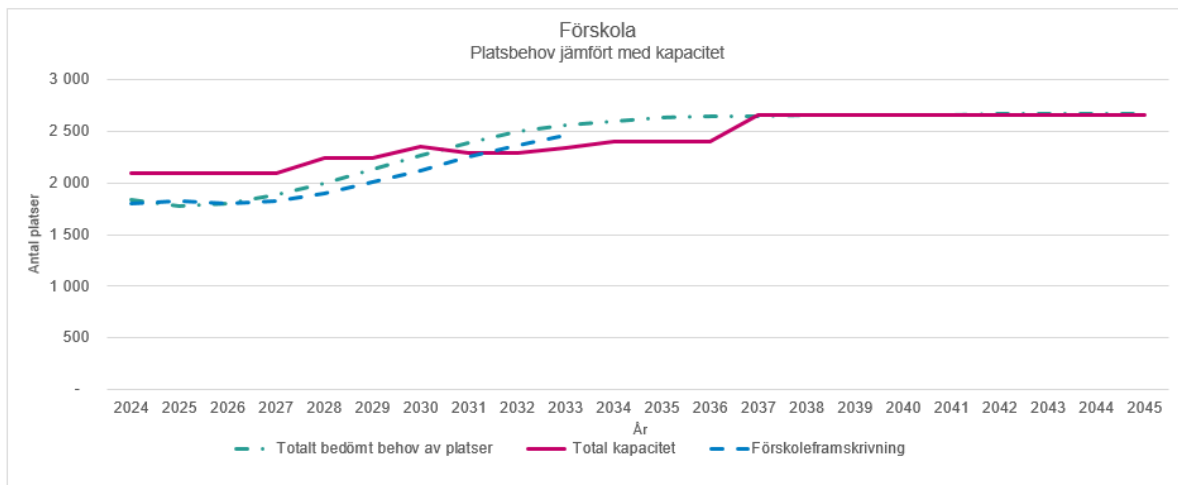
4.5.4 Planering för lokaler år 2033-2045 (andra planeringsperioden)

Förvaltningen har inga planerade lokalförändringar under den andra planeringsperioden.

4.6 Lokalplanering - pedagogisk verksamhet

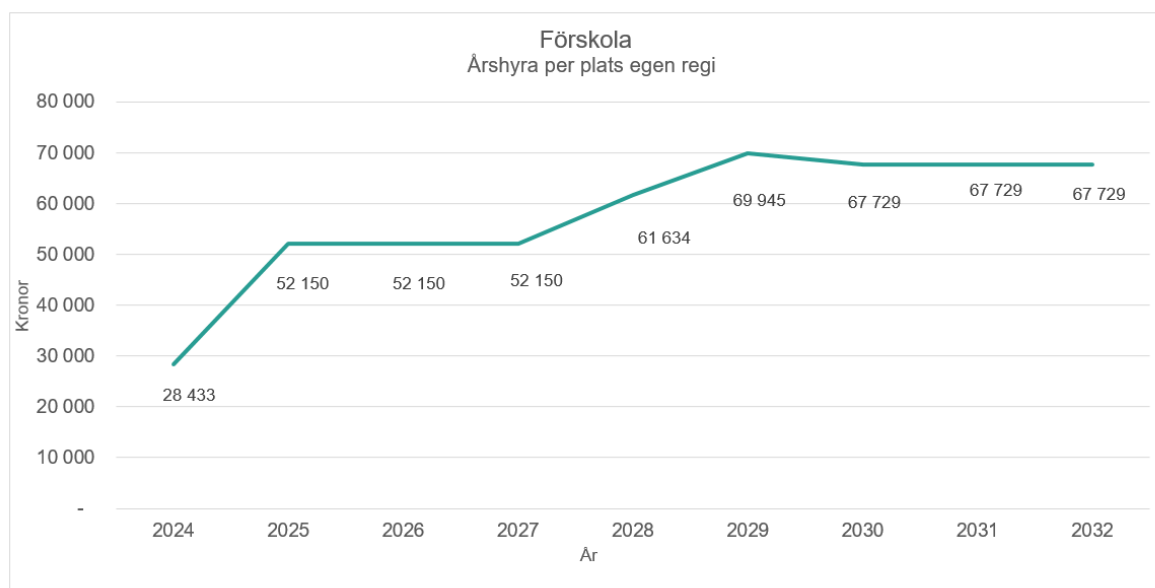
4.6.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering

De nya bostäderna som planeras i stadsdelsnämndsområdet kommer att öka befolkningsutvecklingen och behovet av förskoleplatser. Förvaltningens analys av platsbehov samt kapacitet pekar på viss överkapacitet fram till år 2030. Orsakerna till överkapaciteten beror på flera samverkande faktorer som osäkerheter när bostäder ska byggas och när inflyttning faktiskt sker. Vid varje ny årlig befolkningsprognos har det prognostiserade höjningen av barnantalet skjutits framåt i tiden samt att barnantalet prognostiseras att vara lägre än tidigare befolkningsprognoser. Samtidigt planeras för rivning av utdömda förskolor och nybyggnation för att möta den prognostiserade barnantalshöjningen. De nya förskolorna planeras att ha en högre platskapacitet än tidiga vilket bidrar till överkapaciteten fram till cirka år 2030 då barnantalet prognostiserats ha ökat. Att återuppföra förskolor med samma platskapacitet som tidigare är inte försvarbart med tanke på kommande nybyggnationer av bostäder och ökning av barnantalet.

Vid år 2031 prognostiseras en viss kapacitetsbrist men förvaltningen inväntar nya befolkningsprognoser för att göra nya bedömningar av platsbehovet i slutet av år 2030 och fram till år 2035. Att förvaltningen väljer att invänta nya befolkningsprognoser görs på grund av att variationer mellan de årliga prognoserna medför osäkerheter gällande ökningen av barn i förskoleåldern. Påbörjas planering av nya förskolor för tidigt riskeras förgäveskostnader ifall platsbehovet minskar. Bedöms behovet vara högre vid år 2030 kommer projekt redovisade i andra planeringsperioden att tidigareläggas. Förvaltningen kommer även att undersöka andra åtgärder istället för kostsamma nybyggnationer.

Förvaltningens hyreskostnadsprognos pekar mot ökade hyreskostnader på grund av nybyggnationer av förskolor. Årshyran per plats i förskolan ökar fram till 2029 vilket beror på den nämnda överkapaciteten fram till 2030. Därefter beräknas årshyran per plats sjunka något beroende på prognostiserad ökning av antal förskolebarn.

Stadsdelsnämndsområdet består i hög grad av småhus och flerfamiljshus och fyra centrum av mindre storlek. Att hitta ändamålsenliga lokaler för förskola inom befintlig lokalbestånd med privata hyresvärdar i stadsdelsnämndsområdet bedömer förvaltningen som svårt och antas också vara en anledning till att privata förskolor har svårt att starta nya verksamheter.

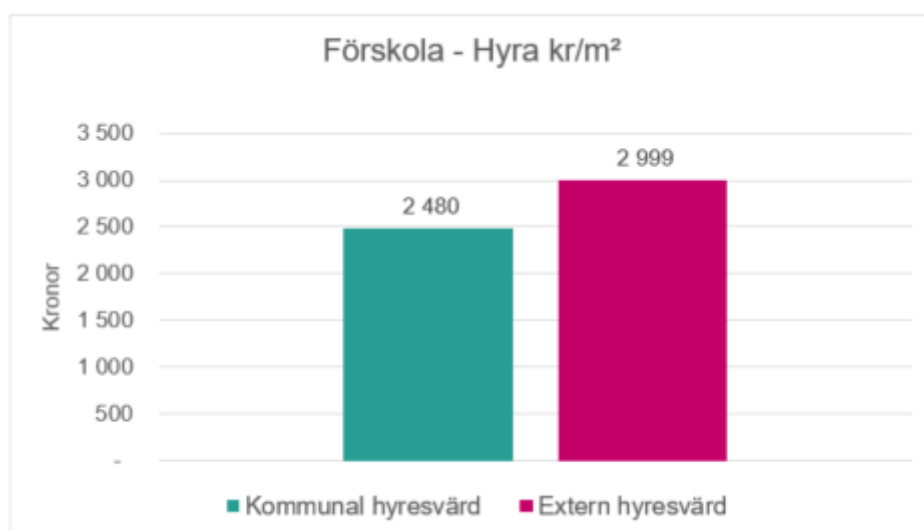
Förvaltningen är medveten om vikten av att minska stadens investeringar samt hålla tillbaka förvaltningens hyreskostnader. Förvaltningen kommer noga följa framtida befolkningsprognoser samt hyreskostnadsutvecklingen för att göra rätt prioriteringar i utbyggnaden av förskolor. Nybyggnation av förskola ska ske endast om andra alternativ saknas. Förvaltningen kommer att undersöka andra alternativ såsom möjlig kapacitetsökning i befintliga förskolor och eventuellt införhyrningar i flerfamiljshus. Om framtida underlag för planering avviker från befintliga underlag kan pågående projekt skjutas fram i tid eller avbrytas helt till förmån för andra lösningar.

4.6.2 Nuläge 31 januari 2024

Förvaltningen har 21 förskolor varav tre är tomställda. Förskolornas kapacitet uppgår till 72 avdelningar och cirka 1340 platser. Den totala ytan för samtliga förskolor uppgår till cirka 31 000 kvadratmeter och cirka 32 mnkr i årshyra. Kapacitetsutnyttjandet för samtliga förskolor exklusive tomställda förskolor uppgår till nästan 100 %.

Förskolorna på Torpgläntan 8 och Odd Fellowvägen 15 är utdömda enligt fastighetsägaren SISAB och är därför tomställda och verksamheten har evakuerats till andra lokaler.

Av förvaltningens 21 förskolor hyrs två förskolor av en privat hyresvärd. Den genomsnittliga hyreskostnaden är högre för förskolor med privat hyresvärd än de kommunalt ägda förskolorna.

4.6.3 Planering av lokaler för år 2025-2032 (första planeringsperioden)

De av Sisab utdömda förskolorna planeras att rivas och nya förskolor byggs på samma plats som den tidigare förskolan. Förskolan Torpgläntan 8 är i produktionsfas och preliminär inflyttning sker juni 2025. Förskolan på Odd Fellowvägen planeras att vara klar till år 2028 under förutsättning att erforderliga beslut tas. Ytterligare en förskola i Mälaräng är under planering i tidigt skede och planeras till år 2030.

Lokalerna vid förskolan på Bredängstorget 29 behöver på sikt renoveras totalt. Köken i förskolorna på Concordia, Rönholmstränd och Ekholmsvägen 227 behöver ses över för eventuell renovering.

4.6.4 Planering av lokaler för år 2033-2045 (andra planeringsperioden)

För att möta behovet i den andra planeringsperioden planerar förvaltningen att två äldre förskolor antingen rivs och ersätts av nya förskolor eller byggs om. Om framtida befolkningsprognoser visar på ett större platsbehov i tidigare skede kan dessa två projekt komma att tidigareläggas.

4.7 Övrig information

4.7.1 Särskild redovisning av vissa lokalprojekt

4.7.2 Fördjupad anvisning för idrottsnämnden

4.7.3 Statusredovisning av avveckling/omstrukturering

4.7.4 Sammanställning över socialnämndens gemensamma ärenden med stadsdelsnämnderna

4.8 Kontaktinformation

5 Övriga redovisningar

Medborgarbudget och medborgarinflytande

Det lokala demokratiarbetet utvecklas löpande genom genomförande av olika typer av demokratistärkande aktiviteter samtidigt som en struktur för en sammanhållen, effektiv och kontinuerlig medborgardialog eftersträvas. I arbetet med lokal demokrati och förankring ingår att driva och även delta i medborgardialoger med lokala aktörer, som drivs av andra förvaltningar och bolag i staden. I relation till stadsutvecklingsfrågor är exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret och trafikkontoret viktiga parter, särskilt inom projektet Fokus Skärholmen. I förvaltningens utvecklingsarbete ingår omvärldsbevakning för att lära av goda exempel på medborgardialog, såsom andra förvaltningar och bolag i staden och andra kommuner. Samverkan med Södertörns högskola har genomförts för att kunna utveckla förvaltningens förmåga att samordna och leda medborgardialoger.

Det är angeläget att på ett strukturerat sätt utforma medborgarinflytandet i processen för att genomföra analys av lokala förutsättningar och behov. Det är också viktigt att i ajourhållandet av underlaget ta ställning till om förnyad medborgardialog behövs.

Förvaltningen har tidigare genomfört medborgarbudget för projekt som utvecklar stadsmiljön och kommer under planeringsperioden att undersöka om det finns möjlighet att genomföra medborgarbudget inom andra verksamheter.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Lisa Kinnari, Stadsdelsdirektör	2024-03-20
Stefano Prestinoni, Avdelningschef	2024-03-18